

MỤC LỤC - CONTENTS

- NGHIÊN CỨU TRAO ĐỔI - RESEARCH - DISCUSSION**
- 2 Huỳnh Nga - Lê Trúc Linh - Lưu Thị Thúy Hải:** Chiến lược học tập đạt hiệu quả của người học ở bậc Đại học - Effective learning strategies for higher education.
- 8 Nguyễn Thị Kim Dung:** Khung tiêu chí đánh giá tư duy phê phán ở học sinh trung học - The Framework for evaluating critical thinking of school students.
- 13 Lê Tuấn Ngọc:** Sự hoàn bị và triệt để của chủ nghĩa duy vật biện chứng - đỉnh cao của chủ nghĩa duy vật trong lịch sử nhân loại - The complete and radical in dialectical materialism - the pinnacle of materialism in human history.
- 17 Lê Văn Phục:** Tư tưởng “Thà ít mà tốt” của V.I.Lênin với việc xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức ở Việt Nam hiện nay - The Lenin’s ideology of “a few but highly qualified,” on construction officials and civil servants in Vietnam, currently.
- 22 Lê Anh Vân - Nguyễn Thị Tâm:** Các mô hình quản trị đại học trong các trường đại học tư thực nhìn từ cấp độ quản trị của nhà đầu tư - The models of university governance in private universities from the viewpoint of management level of investor.
- 28 Phạm Văn Anh - Lê Văn Tuyên:** Tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước pháp quyền và sự vận dụng vào xây dựng Nhà nước pháp quyền của dân, do dân và vì dân ở Việt Nam hiện nay - The Ho Chi Minh thought of the rule of law state and the application into building a rule of law state of people, by people and for people in Vietnam nowadays.
- 34 Hoàng Thu Hương - Mai Thị Thu Hằng:** Vận dụng lí thuyết kiến tạo trong dạy học môn Toán lớp 4 ở tiểu học - Applying the constructivism theory into teaching Mathematics for 4th grade in primary schools.
- 39 Phạm Văn Hùng:** Xác định tiêu chí đánh giá chất lượng đội ngũ giảng viên đại học hiện nay - Determine criteria for evaluating the quality of higher education lecturers today.
- 45 Lê Văn Lĩnh:** Bồi dưỡng năng lực vận dụng kiến thức về giải tích tổ hợp giải một số bài toán đếm hình ở tiểu học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học - Training the competence of applying knowledge of computational calculus into solving some types of counting problems for students of Primary Education in elementary school.
- 51 Nguyễn Thị Khánh Minh:** Rèn luyện năng lực giao tiếp Toán học cho học sinh tiểu học thông qua giải toán có lời văn - Enhancing mathematical communicative competence for primary school students through solving mathematical word problem.
- 57 Phạm Hoài Anh - Lê Nữ Cẩm Lệ - Đào Văn Toàn:** Mối quan hệ giữa phương pháp học theo dự án và tính tự chủ của người học trong giảng dạy ngoại ngữ - Correlation between Project-Based Learning and Learner Autonomy in Foreign Language Education.
- 63 Phùng Quý Sơn - Nguyễn Thị Phương Loan:** Phương pháp, kỹ thuật và công cụ đánh giá năng lực của học sinh trong hoạt động học tập - Methods, techniques and tools for assessing students’ competences in learning activities.
- 69 Nguyễn Viết Hiền:** Vận dụng dạy học trải nghiệm trong hoạt động làm quen với tác phẩm văn học nhằm phát triển vốn từ tiếng Việt cho trẻ Khmer 5-6 tuổi - Applying experiential teaching in familiarizing with literary compositions to develop Vietnamese vocabulary for Khmer children 5-6 years old.
- 73 Cao Thị Hồng Hạnh - Nguyễn Thị Yến:** Một số hình thức tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học Ngữ văn ở trung học cơ sở theo định hướng phát triển năng lực - Some forms of organizing experiential activities in teaching Literature in secondary school toward competency based development.
- 80 Phùng Thị Loan:** Quyền được giáo dục của trẻ em khuyết tật tỉnh Quảng Bình - The right to education of disabled children in Quang Binh province.
- 85 Võ Thị Hoài:** Hoàn thiện các chính sách việc làm trong Luật Việc làm 2013 nhằm tạo thêm cơ hội làm việc cho người lao động dưới sự tác động của cách mạng công nghiệp 4.0 - Completing employment policies in employment law 2013 in order to create more working opportunities for workers under the impact of the industrial revolution 4.0
- 91 Trần Thị Thanh Huyền:** Pháp luật về người nộp thuế thu nhập cá nhân - The Law on personal income taxpayers.
- 96 Diệp Huyền Thảo:** Một số vấn đề về quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống theo quy định của pháp luật- Some issues on human tissue and organ donation rights while alive according to the provisions of law.
- 101 Đỗ Thị Mai Thư - Lương Hoàng Sang:** Một số vấn đề về nguyên tắc áp dụng văn bản quy phạm pháp luật theo Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 - Some issues about the principles of application of legal documents under the law of promulgation of legal documents in 2015.
- 106 Lê Thị Ngọc Lan:** Mối quan hệ giữa hành vi lệch chuẩn học đường ở học sinh trung học phổ thông và hành vi làm cha mẹ - The relationship between deviant behavior in school among high school students and parenting behavior.
- 112 Đào Huyền Trang - Dương Thu Trang:** Hình ảnh con người trong điêu khắc đồ đồng Đông Sơn - Images of people in Dong son bronze sculpture.
- 117 Đỗ Thị Bích Thủy - An Thị Ngọc Lý - Vũ Phương Thảo:** Tiếp cận văn học địa phương từ góc nhìn văn hóa - Access local literature from cultural view.

THỰC TIỄN GIÁO DỤC - EDUCATION FACTS

- 123 Thiều Thị Tài:** Vận dụng mô hình tích hợp công cụ giảng dạy và học tập trực tuyến trong Lớp học tại Trường Đại học Hùng Vương - Apply the model of integrating online teaching and learning tools into classroom at Hung Vuong University.
- 128 Phạm Thanh Tâm:** Giới thiệu hệ thống hỗ trợ dạy và học trực tuyến theo mô hình học tập kết hợp tại Trường Đại học Bách khoa Hà Nội - Introducing the system of supporting e-learning toward the model of Blended Learning at Hanoi University of Science and Technology

NHÀ TRƯỜNG - XÃ HỘI - SCHOOLS - SOCIETY

- 133 Thái Văn Long:** GS.TSKH. VS. Cao Văn Phương dẫn thân vì một nền giáo dục mở (tiếp theo kỳ trước số tháng 02/2020) - Acad. Prof. D.Sc. Cao Van Phuong commits to an open education.

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ QUYỀN HIẾN MÔ, BỘ PHẬN CƠ THỂ NGƯỜI KHI CÒN SỐNG THEO QUY ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT

DIỆP HUYỀN THẢO
 Trường Đại học Trà Vinh

Nhận bài ngày 04/3/2020. Sửa chữa xong 09/3/2020. Duyệt đăng 15/3/2020.

Abstract

The article analyzes the basic contents of human tissue and organ donation rights while alive and inadequacies of the law on human tissue and organ donation rights while alive, from there, proposes measures to complete the provisions of the law.

Keywords: The right to donate human organs and tissues while alive.

1. Đặt vấn đề

Theo số liệu thống kê cho thấy, tính đến ngày 31/8/2019 cả nước đã thực hiện hơn 4.200 ca ghép tạng, trong đó tỉ lệ ghép thận là 4.000 ca, ghép tửy gần 500 ca, còn lại là ghép gan, tim, phổi và các loại mô tạng khác. Riêng năm 2019, tổng số ca ghép tạng là 521 ca. Tại Hội nghị khoa học ghép tạng Việt Nam lần thứ VII năm 2019, theo báo cáo: số ca ghép tạng đã gia tăng nhanh trong 4 năm gần đây, trung bình năm sau nhiều hơn năm trước khoảng 100 ca, điều này cho thấy nhu cầu về cấy, ghép mô, tạng ở Việt Nam ngày càng lớn. Trong khi đó Việt Nam đang đứng trước thực trạng thiếu nguồn mô, bộ phận cơ thể người hiến tặng phục vụ cho hoạt động y học. Mặc dù xã hội ngày càng phát triển nhưng tư duy, thói quen và phong tục của người Việt đã ảnh hưởng rất lớn đến nhận thức và hành động của con người. Đa đa số người dân còn nặng về quan niệm “*cơ thể toàn vẹn*” sau khi chết, chưa tình nguyện hiến tạng, đăng ký hiến mô, hiến bộ phận cơ thể khi còn sống hoặc sau khi chết. Mặc dù quyền hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người đã được ghi nhận theo Khoản 3, Điều 20 Hiến pháp 2013 và được cụ thể hóa trong Bộ luật Dân sự 2015; Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác 2006. Tuy nhiên, pháp luật quy định về vấn đề này vẫn còn hạn chế, thiếu sự đồng bộ, thống nhất chưa thúc đẩy được hoạt động hiến mô, ghép mô, bộ phận cơ thể người đáp ứng nhu cầu cấp thiết của xã hội.

2. Khái niệm và quy định của pháp luật về quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

2.1. Khái niệm mô, bộ phận cơ thể người và quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

2.1.1. Khái niệm Mô, Bộ phận cơ thể người

Khái niệm về “Mô, Bộ phận cơ thể người” đã được Pháp nhắc đến từ rất sớm, năm 1978 Pháp đã ban hành một đạo luật nghiên cứu về vấn đề này. Trong Bộ Luật Y tế của Cộng hòa Pháp quy định các vấn đề về hoạt động, sử dụng mô, tế bào, bộ phận cơ thể người cũng như các điều kiện sử dụng đã có định nghĩa như sau: “*Bộ phận cơ thể người là một phần của cơ thể người, riêng biệt và có khả năng sống, được hình thành từ nhiều loại mô khác nhau và có khả năng duy trì cấu trúc, sự phân bố mạch và thực hiện các chức năng sinh lý một cách hoàn toàn độc lập*”.

Theo Từ điển Tiếng Việt thì “*Mô là một tập hợp tế bào chuyên hóa (cùng chất gian bào) có cấu tạo giống nhau cùng nhau thực hiện chức năng nào đó trong cơ thể*” như vậy có thể hiểu mô là tập hợp của nhiều tế bào cùng loại hay khác loại, còn bộ phận cơ thể người là phần của cơ thể tập hợp nhiều loại mô khác nhau. Nghiên cứu về Mô trong y học được phân loại: biểu mô, mô liên kết, mô

cơ, mô thần kinh và mô máu, bạch huyết. Mỗi nội dung được định nghĩa phân tích rất chuyên sâu với góc độ chuyên môn y học ⁽¹⁾.

Theo quy định tại Khoản 1, 2 Điều 3 Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 thì *“Mô là tập hợp các tế bào cùng một loại hay nhiều loại khác nhau để thực hiện các chức năng nhất định của cơ thể người; Bộ phận cơ thể người là phần của cơ thể được hình thành từ nhiều loại mô khác nhau để thực hiện các chức năng sinh lý nhất định”*. Dựa vào quy định của pháp luật đã có rất nhiều công trình nghiên cứu và đưa ra nhiều khái niệm khác nhau về vấn đề này:

Theo Thái Xuân Đệ *“Bộ phận cơ thể là từng phần của một chỉnh thể”* ⁽²⁾ còn cơ thể người là toàn bộ cấu trúc bao gồm nhiều bộ phận khác nhau tạo thành một chỉnh thể. Có thể hiểu theo cách đơn giản thì bộ phận cơ thể người bao gồm: chân, tay, máu, xương, tim gan... mỗi bộ phận có chức năng khác nhau trong việc duy trì sự sống của con người.

Theo TS. Phùng Trung Tập *“Bộ phận cơ thể người là những thành tố cấu thành cơ thể sống hoàn chỉnh và nó thực hiện chức năng trao đổi chất giúp cơ thể tồn tại và phát triển bình thường theo quy luật tự nhiên”* ⁽³⁾ tác giả không phân tích theo khía cạnh lí giải cấu tạo bộ phận cơ thể như các quan điểm khác mà chỉ khái quát khía cạnh chức năng của cơ thể người trong qui luật vận động của tự nhiên.

Bên cạnh đó, theo quy định tại Khoản 5 Điều 3 Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 thì *“Bộ phận cơ thể người không tái sinh là bộ phận sau khi lấy ra khỏi cơ thể người thì cơ thể không thể sản sinh hoặc phát triển thêm bộ phận khác thay thế bộ phận đã lấy”*. Như vậy dựa vào quy định của pháp luật thì khái niệm về bộ phận cơ thể người được hiểu như sau: bộ phận cơ thể người không tái sinh và các bộ phận cơ thể có khả năng tái sinh. Sự phân loại này dựa trên nhìn nhận của pháp luật dưới góc độ bộ phận nào của cơ thể người khi hiến, tặng thì sẽ không thể khôi phục lại như ban đầu: ví dụ bộ phận cơ thể người không tái sinh là tim, thận, gan, tay, chân...những bộ phận cơ thể bao gồm các mô có khả năng tái sinh: trứng, tinh trùng, tủy xương... Còn trong nghiên cứu y học thì hầu hết các bộ phận trên cơ thể người luôn ở trong tình trạng tái sinh liên tục. Một số tế bào được thay thế nhanh hơn các tế bào khác, nhưng cũng có những bộ phận không bao giờ thay đổi nữa khi con người đến một độ tuổi nhất định.

Từ những luận giải trên theo quan điểm của tác giả thì bộ phận cơ thể người có thể khái quát như sau *“Bộ phận cơ thể người là một phần của cơ thể, được hình thành từ nhiều loại mô khác nhau, có thể tái sinh hoặc không tái sinh hợp thành một hệ thống thực hiện các chức năng khác nhau giúp cơ thể tồn tại và phát triển cũng như duy trì sự sống”*. Như vậy, dù là bộ phận cơ thể người tái sinh hay không tái sinh thì các bộ phận này vẫn có thể được tách ra khỏi cơ thể của một cá nhân để ghép vào cơ thể của cá nhân khác đều nhằm mục đích duy trì sự sống.

2.1.2. Quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người là một trong các quyền nhân thân quan trọng nhất của cá nhân và gắn liền với mỗi cá nhân nhất định không thể chuyển giao cho người khác. Không ai có quyền định đoạt thay nếu không có sự đồng ý của cá nhân đó. Nội dung của quyền này được quy định tại Khoản 6, Điều 3 của Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 như sau: *“Hiến mô, bộ phận cơ thể người là việc các nhân tự nguyện hiến mô, bộ phận cơ thể của mình khi còn sống hoặc sau khi chết”* và theo Điều 35 của Bộ Luật Dân sự năm 2015 quy định *“Cá nhân có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể của mình khi còn sống hoặc hiến mô, bộ phận cơ thể, hiến xác của mình sau khi chết vì mục đích chữa bệnh cho người khác hoặc nghiên cứu y học, dược học và các nghiên cứu khoa học khác”*. Như vậy việc *“hiến mô, bộ phận cơ thể người”* là hành động tự nguyện của cá nhân mang ý nghĩa trang trọng, giúp cho sự sống của cá nhân khác được duy trì và là nghĩa

1) Trịnh Bình, Phạm Phan Địch (chủ biên), *“Mô học”*, NXB Y học, 2004.

2) Thái Xuân Đệ *“Tư điển Tiếng Việt”*, NXb Văn hóa - Thông Tin, 2006, tr. 62.

3) Phùng Trung Tập *“Quyền hiến, lấy xác và bộ phận cơ thể người”*, NXB Hà Nội, 2012, tr. 11

cử cao đẹp của cá nhân đối với xã hội nhằm phục vụ cho y tế, cho khoa học. Hành động này không đánh đổi bằng lợi ích về vật chất, do vậy quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người có ý nghĩa nhân văn được pháp luật công nhận và bảo đảm thực hiện đúng với ý nghĩa của nó.

2.2. Quy định của pháp luật Việt Nam về quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Quy định của pháp luật Việt Nam về quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống được quy định ở nhiều văn bản khác nhau như:

- Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến xác (2006).
- Nghị định số 56/2008/NĐ-CP của Chính phủ quy định về tổ chức, hoạt động của ngân hàng mô và Trung tâm điều phối quốc gia về ghép bộ phận cơ thể người.
- Quyết định số 43/2006/QĐ-BYT của Bộ Y tế về việc ban hành Quy trình kỹ thuật ghép thận từ người cho sống và Quy trình kỹ thuật ghép gan từ người cho sống.
- Quyết định số 32/2007/QĐ-BYT của Bộ Y tế về việc ban hành “Quy định tiêu chuẩn lâm sàng, tiêu chuẩn cận lâm sàng và các trường hợp không áp dụng các tiêu chuẩn lâm sàng để xác định chết não”.
- Quyết định số 06/2008/QĐ-BYT của Bộ Y tế về việc ban hành Quy định tổ chức và hoạt động của Hội đồng tư vấn lấy, ghép bộ phận cơ thể không tái sinh ở người sống.
- Quyết định số 07/2008/QĐ-BYT của Bộ Y tế về việc ban hành các mẫu đơn tự nguyện hiến, hủy đăng ký hiến mô, bộ phận cơ thể người.
- Quyết định số 08/2008/QĐ-BYT của Bộ Y tế về việc ban hành Quy định về điều kiện đối với cơ sở y tế lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người...
- Quyết định số 13/2008/QĐ-BYT của Bộ Y tế về việc ban hành Hướng dẫn tư vấn, kiểm tra sức khỏe cho người đăng ký hiến mô, bộ phận cơ thể người sống...
- Thông tư số 28/2012/TT - BYT của Bộ Y tế quy định “Danh mục bệnh mà người mắc bệnh đó không được lấy mô, bộ phận cơ thể để ghép cho người bệnh”.
- Bộ Luật Dân sự 2015 quy định tại điều 35, 38 và một số điều có liên quan.
- Nghị định số 118/2016/NĐ-CP của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 56/2008/NĐ-CP ngày 29 tháng 4 năm 2008 của Chính phủ quy định về tổ chức, hoạt động của ngân hàng mô và Trung tâm điều phối quốc gia về ghép bộ phận cơ thể người.

3. Bất cập của pháp luật và kiến nghị hoàn thiện về quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Bộ Luật Dân sự 2005 ban hành, lần đầu tiên ghi nhận quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống và Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác 2006 có hiệu lực thi hành đã tạo hành lang pháp lý song hành với sự phát triển vượt bậc của lĩnh vực Y học. Trong những năm qua, Nhà nước có nhiều chiến dịch tuyên truyền vận động người dân hiến mô, bộ phận cơ thể người nhưng kết quả thu về rất khiêm tốn trong khi đó nhu cầu được ghép mô, bộ phận cơ thể người ngày càng cao. Tại Việt Nam cũng bắt đầu xuất hiện những dịch vụ mai mối bán mô, bộ phận cơ thể người. Mặc dù pháp luật Việt Nam không công nhận tính pháp lý của các giao dịch này nhưng thực tế nó vẫn diễn ra, điển hình vụ án của Tôn Nữ Thị Huyền, Hoàng Đức Tùng, Huỳnh Linh Tâm, Phạm Quang Cảnh, Nguyễn Minh Tâm là các đối tượng cầm đầu đường dây mua bán nội tạng xuyên quốc gia gây hoang mang trong dư luận. Đường dây này hoạt động từ năm 2017 đến cuối năm 2018 mới bị triệt phá. Với thủ đoạn là tìm cơ hội tiếp cận những người có khó khăn về tài chính, nợ nần, cờ bạc, người dân tộc thiểu số dụ dỗ họ bán thận khi nạn nhân đồng ý chúng tìm cách đưa nạn nhân qua nước ngoài để thực hiện việc mua bán, ghép thận. Hay vụ án của Đỗ Duy Khánh là một trong các mắt xích trong đường dây mua bán thận tại Hà Nội. Từ những vụ án trên cho thấy, nguyên nhân của vấn nạn mua bán tạng là do cầu vượt quá cung. Do vậy muốn giải quyết

thực trạng này cần phải cân bằng tỉ lệ cung – cầu thông qua nhiều biện pháp mang tính khả thi và lâu dài. Ngoài công tác tuyên truyền, thay đổi nhận thức suy nghĩ của người dân thì cần phải nhìn nhận những điểm bất cập trong quy định của pháp luật để từ đó hoàn thiện quy định pháp luật về vấn đề này trong thời gian tới.

3.1. Bất cập trong quy định về độ tuổi của người hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Điều kiện về độ tuổi là một yếu tố quan trọng trong việc xem xét cá nhân đó đủ khả năng thực hiện quyền hiến bộ phận cơ thể hay không. Theo Điều 5 của Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 có quy định “Người từ đủ 18 tuổi trở lên, có năng lực hành vi dân sự đầy đủ có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể của mình khi còn sống, sau khi chết và hiến xác” như vậy cá nhân phải đủ 18 tuổi trở lên mới có quyền hiến bộ phận cơ thể khi còn sống, pháp luật công nhận người từ đủ 18 tuổi là người thành niên, có sự phát triển tương đối hoàn thiện về mặt tâm sinh lý, có quyền quyết định và chịu trách nhiệm cho hành vi của mình. Tuy nhiên, việc giới hạn về độ tuổi của người hiến, tặng mô, bộ phận cơ thể người sẽ đem lại nhiều bất cập bởi nhu cầu của ngành ghép tạng rất cần nguồn mô, bộ phận cơ thể người, không chỉ ở những người trưởng thành mà cả ở trẻ em cũng có nhu cầu ghép tạng. Mặc dù pháp luật có quy định phải ưu tiên cho trẻ em khi ghép mô, bộ phận cơ thể người, nhưng thực tiễn lại khan hiếm nguồn mô, bộ phận cơ thể người được hiến. Trẻ em phải tiếp nhận nguồn mô, bộ phận cơ thể của người lớn hơn, tuy nhiên cũng sẽ có những cái không tương thích (chẳng hạn trẻ 12 tuổi ghép thận của người 50 tuổi). Do vậy việc quy định về điều kiện độ tuổi của người hiến, tặng sẽ làm hạn chế nguồn mô, bộ phận cơ thể người và đặc biệt ở trẻ em. Mặc dù việc hiến tặng mô, bộ phận cơ thể mang ý nghĩa nhân đạo, cứu người, phát triển y học nhưng vì chưa đủ độ tuổi mà hành vi hiến, tặng này sẽ trái với quy định của pháp luật. Theo quan điểm của tác giả cần quy định mở rộng phạm vi chủ thể có quyền đăng ký hiến mô, bộ phận cơ thể người. Cho phép người từ đủ 15 đến dưới 18 tuổi có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể của mình tuy nhiên phải có sự đồng ý của cha mẹ hoặc người giám hộ. Như vậy ở Điều 5 của Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 có thể bổ sung thêm quy định “...Đối với người từ đủ 15 đến dưới 18 tuổi việc hiến mô, bộ phận cơ thể phải có sự đồng ý của cha mẹ hoặc người giám hộ. Cá nhân có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể khi còn sống, sau khi chết và hiến xác, trừ trường hợp pháp luật có quy định khác.”

3.2. Bất cập trong quy định về điều kiện nhận thức của người hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 quy định cá nhân từ 18 tuổi trở lên, có năng lực hành vi dân sự đầy đủ có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống. Như vậy, ngoài điều kiện về độ tuổi chủ thể còn phải đáp ứng về năng lực hành vi. Trong trường hợp chủ thể mất năng lực hành vi dân sự và bị hạn chế năng lực hành vi thì không đủ điều kiện để thực hiện quyền hiến, tặng. Việc tuyên bố một người là mất năng lực hành vi dân sự hay hạn chế năng lực hành vi dân sự phải dựa trên quyết định của Tòa án. Tuy nhiên Tòa án chỉ giải quyết vấn đề này khi có yêu cầu. Như vậy trong trường hợp một người bị hạn chế năng lực hành vi dân sự muốn hiến mô hay bộ phận cơ thể của mình thì sẽ không được chấp nhận, mặc dù họ đáp ứng đủ các yêu cầu về sức khỏe. Bất cập này càng làm hạn chế đối tượng được hiến, tặng. Do vậy ở quy định này có thể điều chỉnh như sau: “Nam, nữ từ đủ 18 tuổi trở lên, có năng lực hành vi dân sự đầy đủ có quyền hiến, nhận tinh trùng, noãn, phôi trong thụ tinh nhân tạo theo quy định của pháp luật. Trong trường hợp người từ đủ 18 tuổi trở lên nhưng bị hạn chế năng lực hành vi dân sự vẫn có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống, hiến, lấy xác”.

3.3. Bất cập trong quy định về điều kiện về sức khỏe của người hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 đã đưa ra quy định về người hiến mô, bộ phận cơ thể khi còn sống phải được kiểm tra sức khỏe. Tuy vậy nếu sử dụng mô, bộ phận cơ thể người vào mục đích nghiên cứu khoa học thì không nhất thiết bắt buộc điều

kiện về sức khỏe của người hiến, tặng bởi vì đích cuối cùng của nghiên cứu khoa học là nhằm tìm ra nguyên nhân và cách thức phòng và điều trị bệnh. Vì vậy, cần bổ sung thêm quy định ở Điều 12 của Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 là: “Đối với trường hợp người hiến bộ phận cơ thể khi còn sống phục vụ nghiên cứu khoa học không bắt buộc điều kiện sức khỏe”.

3.4. Bất cập trong quy định về mục đích của quyền hiến bộ phận cơ thể người khi còn sống

Pháp luật hiện hành mặc dù có quy định về hiến bộ phận cơ thể người nhưng chưa thật sự cụ thể. Trong Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 chưa phân biệt việc hiến mô bộ phận cơ thể người cho việc chữa bệnh, nghiên cứu khoa học hay vì mục đích giảng dạy. Do đó cần phải quy định cụ thể hơn nội dung này vì mục đích nghiên cứu khoa học, giảng dạy hay mục đích chữa bệnh là không hoàn toàn giống nhau. Chẳng hạn có những trường hợp mắc bệnh lạ chưa từng xuất hiện trên thế giới (bệnh lạ ở Nigeria hay Covid 19). Ngoài ra việc hiến mô và hiến bộ phận cơ thể người khi còn sống là hai hoạt động tuy nhìn nhận có phần giống nhau nhưng tính chất và mức độ trong y học là khác nhau. Có thể thấy việc hiến mô cần thủ tục đơn giản, ít gây hậu quả nghiêm trọng, thì việc hiến bộ phận cơ thể người như (gan, thận ..) ảnh hưởng nhiều đến sức khỏe của người hiến. Tuy nhiên pháp luật chưa quy định cụ thể hai nội dung này, chưa đảm bảo tính nhất quán trong quy định. Do vậy pháp luật cần sửa đổi theo hướng quy định cụ thể hơn và thống nhất hơn vấn đề này để đảm bảo tính thống nhất của pháp luật.

3.5. Bất cập trong thực tiễn so với nguyên tắc hiến mô, bộ phận cơ thể người khi còn sống

Theo Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác năm 2006 quy định các hành vi nghiêm cấm: mua, bán mô, bộ phận cơ thể người; mua, bán xác. Lấy, ghép, sử dụng, lưu giữ mô, bộ phận cơ thể người vì mục đích thương mại... nhưng không quy định chế tài áp dụng khi vi phạm một trong những hành vi trên. Vì thế, Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác cần quy định chế tài cụ thể để xử lý hành vi của chủ thể. Đối với từng hành vi nên áp dụng từng chế tài riêng. Bên cạnh đó cần bổ sung vào Bộ luật Hình sự những điều khoản để xử lý các hành vi phạm tội, các loại tội phạm có liên quan đến vấn đề này nhằm nâng cao hoạt động phòng ngừa tội phạm.

4. Kết luận

Quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người là quyền của cá nhân, nó có ý nghĩa to lớn góp phần cho thành tựu y học: nghiên cứu, giảng dạy và hoạt động chữa bệnh. Quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người cần được nhân rộng, tuyên truyền và khuyến khích người dân tình nguyện tham gia. Bên cạnh đó pháp luật về Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác phải ngày càng hoàn thiện hơn nhằm tạo hành lang pháp lý để hoạt động hiến mô, bộ phận cơ thể người được thực hiện đúng theo nguyên tắc, mục đích của việc hiến tặng, giải quyết được thực trạng thiếu hụt nguồn mô tạng ở Việt Nam hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội, Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến xác năm 2006.
2. Bộ Luật Dân sự 2015 quy định tại điều 35, 38 và một số điều có liên quan.
3. Chính phủ, Nghị định số 118/2016/NĐ-CP sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 56/2008/NĐ-CP ngày 29 tháng 4 năm 2008 của Chính phủ quy định về tổ chức, hoạt động của ngân hàng mô và Trung tâm điều phối quốc gia về ghép bộ phận cơ thể người.
4. Phùng Trung Tập, Quyền hiến, lấy xác và các bộ phận cơ thể người, NXB Hà Nội, 2012, tr. 11.
5. Trịnh Bình, Phạm Phan Địch (chủ biên) *Mô học*, Trường Đại học Y Hà Nội, NXB Y học, Hà Nội, 2004.
6. Thái Xuân Đệ, *Từ điển Tiếng Việt*, NXB Văn hóa - Thông tin, Hà Nội, 2006, tr. 62.